

АНАЛІЗ БАЗОВИХ ФАКТОРІВ, УРАХУВАННЯ ЯКИХ НЕОБХІДНЕ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО СЕРЕДНЬОСТРОКОВОГО ПРОГНОЗУ НАДХОДЖЕНЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ

©2020 ЛИТВИНЧУК А. О., ІВАНЧЕНКО Д. І.

УДК 336.201

JEL: H20; H21

Литвинчук А. О., Іванченко Д. І. Аналіз базових факторів, урахування яких необхідне для ефективного середньострокового прогнозу надходжень податку на додану вартість в Україні

Метою статті є проведення аналізу базових факторів, урахування яких є необхідним для ефективного середньострокового прогнозу надходжень податку на додану вартість в Україні. Дослідження реалізувалося із використанням методів аналогії та систематизації, поглибленого статистичного аналізу законодавчих джерел. Доведено припущення, що при аналізі фіскальної ефективності ПДВ потрібно враховувати те, що фактичні рівні динамічних рядів надходжень податку змінюються під впливом різноманітних чинників, відхиляючись від основної тенденції розвитку. Зважаючи на це, оцінка коливань може забезпечити можливість вносити корективи у складені прогнози та швидше реагувати на непередбачувані ситуації. Важливою складовою середньострокового прогнозування ПДВ є оцінка макрофінансових ризиків та побудова ризикоорієнтованої системи середньострокового прогнозування доходів бюджету. Запропоновано складові підвищення ефективності ПДВ в Україні в частині забезпечення функціонування системи податкового контролю. У результаті дослідження було виявлено, що ризикоорієнтована система середньострокового прогнозування ПДВ має бути спрямована на мінімізацію ризиків доходів бюджету, в основі якої присутні: здійснення відповідних кроків із виконання дохідної частини бюджету за рахунок ПДВ; розвиток системи фінансового моніторингу та запровадження інструментів протидії ухилянню від оподаткування; удосконалення механізму функціонування ПДВ тощо. Отже, підвищення ефективності прогнозування та планування ПДВ має забезпечуватися через розроблення реалістичних макроекономічних прогнозів; застосування сучасних комп'ютерних методів прогнозування і планування ПДВ і гармонізацію вітчизняного законодавства з нормативно-правовими актами ЄС.

Ключові слова: податок на додану вартість, середньостроковий прогноз, ефективність, ставка податку, фактор, доходи.

DOI:

Рис.: 1. **Бібл.:** 10.

Литвинчук Андрій Олександрович – кандидат економічних наук, заступник директора Інституту освітньої аналітики (вул. Володимира Винниченка, 5, Київ, 04053, Україна)

E-mail: litvinchuk.andrew@gmail.com

Іванченко Денис Ігоревич – аспірант, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: denys.ivanchenko93@gmail.com

УДК 336.201

JEL: H20; H21

Литвинчук А. А., Іванченко Д. И. Анализ базовых факторов, учет которых необходим для эффективного среднесрочного прогноза поступлений налога на добавленную стоимость в Украине

Целью статьи является проведение анализа базовых факторов, учет которых необходим для эффективного среднесрочного прогноза поступлений налога на добавленную стоимость в Украине. Исследование реализовывалось с использованием методов аналогии и систематизации, углубленного статистического анализа законодательных источников. Доказано предположение, что при анализе фискальной эффективности НДС нужно учитывать то, что фактические уровни динамических рядов поступлений налога меняются под влиянием различных факторов, отклоняясь от основной тенденции развития. Поэтому оценка таких колебаний может обеспечить возможность вносить коррективы в составленные прогнозы и быстрее реагировать на непредвиденные ситуации. Важной составляющей среднесрочного прогнозирования НДС является оценка макрофинансовых рисков и построение рискоориентированной системы среднесрочного прогнозирования доходов бюджета. Предложены составляющие повышения эффективности НДС в Украине в части обеспечения функционирования системы налогового контроля. В результате исследования было выявлено, что рискоориентированная система среднесрочного прогнозирования НДС должна быть направлена на минимизацию рисков доходов бюджета, в основе которой присутствуют: осуществление соответствующих шагов по выполнению доходной части бюджета за счет НДС; развитие системы финансового мониторинга и внедрение инструментов противодействия уклонению от налогообложения; совершенствование механизма функционирования НДС и т. п. Следовательно, повышение эффективности прогнозирования и планирования НДС должно обеспечиваться путем разработки реалистичных макроекономических прогнозов; применения современных компьютерных методов прогнозирования и планирования НДС и гармонизации отечественного законодательства с нормативно-правовыми актами ЕС.

Ключевые слова: налог на добавленную стоимость, среднесрочный прогноз, эффективность, ставка налога, фактор, доходы.

Рис.: 1. **Библ.:** 10.

Литвинчук Андрей Александрович – кандидат экономических наук, заместитель директора Института образовательной аналитики (ул. Владимира Винниченко, 5, Киев, 04053, Украина)

E-mail: litvinchuk.andrew@gmail.com

Иванченко Денис Игоревич – аспирант, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (просп. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: denys.ivanchenko93@gmail.com

UDC 336.201

JEL: H20; H21

Lytvynchuk A. O., Ivanchenko D. I. Analyzing the Basic Factors, Accounting of Which Be Necessary for an Efficient Medium-Term Forecast of the Value-Added Tax Revenues in Ukraine

The article is aimed at analyzing the basic factors, accounting of which be necessary for an efficient medium-term forecast of the value-added tax revenues in Ukraine. The study was implemented using the analogy and systematization methods, in-depth statistical analysis of legislative sources. Proven is the assumption that, when analyzing the fiscal efficiency of VAT, it is necessary to take into account that the actual levels of the dynamic tax revenue series change under

the influence of various factors, deviating from the main tendency of development. Evaluation of such fluctuations can therefore allow for making adjustments to the built forecasts and respond more quickly to unforeseen situations. An important component of the medium-term forecasting of VAT is the assessment of macro-financial risks and building of a risk-oriented system of the medium-term forecasting of budget revenues. The components of increasing the efficiency of VAT in Ukraine in terms of ensuring the functioning of the tax control system are proposed. Resulting from the carried out research, it is identified that a risk-oriented medium-term VAT forecasting system should be directed towards minimizing the risks of budget revenues, which are based on: taking appropriate steps to implement income part of the budget by means of the VAT; developing a financial monitoring system and introducing instruments to counter tax evasion; improving the mechanism of the functioning of VAT, etc. Therefore, improving the efficiency of VAT forecasting and planning should be ensured by developing realistic macro-economic forecasts; application of modern computer-based methods of forecasting and planning of VAT and harmonizing the national legislation with the EU regulations.

Keywords: value-added tax, medium-term forecast, efficiency, tax rate, factor, incomes.

Fig.: 1. **Bibl.:** 10.

Lytvynchuk Andrii O. – PhD (Economics), Deputy Director of the Institute of Educational Analytics (5 Volodymyra Vynnychenka Str., Kyiv, 04053, Ukraine)

E-mail: litvynchuk.andrew@gmail.com

Ivanchenko Denys I. – Postgraduate Student, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: denys.ivanchenko93@gmail.com

В Україні до сьогодні не запроваджено ефективного середньострокового прогнозування надходження податку на додану вартість (ПДВ) у системі прогнозування доходів державного бюджету. Прогнозування ПДВ має бути органічною складовою системи середньострокового бюджетного прогнозування, що є одним із найбільш важливих засобів забезпечення бюджетної та фінансово-економічної стабілізації, створення передумов для підвищення ефективності бюджетної політики шляхом надання можливості прийняття урядом виважених рішень у рамках середньо- та довгострокового періоду, здійснення бюджетних інвестицій, забезпечення наступності бюджетного процесу, покращення фіскальної дисципліни.

Наголосимо, що від обґрунтованості та точності прогнозування обсягів надходжень ПДВ бюджету залежать, зокрема, прогнозні показники граничних сум (лімітів фінансування) всіх розпорядників бюджетних коштів, що їм щорічно доводяться. На сьогодні в Україні ПДВ забезпечує близько 54% усіх податкових надходжень і майже 47% доходів Державного бюджету України.

Як показує практика, відхилення між прогнозованими та фактичними показниками дохідної частини в середньостроковому бюджетному прогнозуванні в європейських зарубіжних країнах не перевищує 3–5%. В Україні за останні роки відхилення між прогнозним і фактичним показником ПДВ у однорічному бюджетному плані в середньому складало близько 8%. Для реалізації середньострокового прогнозування в нашій країні проблема цієї занадто великої похибки має бути вирішена.

Отже, ПДВ має важливе значення в системі середньострокового бюджетного прогнозування. З огляду на зазначене актуальним є аналіз базових факторів, урахування яких є необхідним для ефективного середньострокового прогнозу надходжень ПДВ.

Функціонування ПДВ є предметом дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних учених. Зокрема слід виділити таких зарубіжних вчених, які стояли у витоків цього питання: П. А. Самуельсон, В. Д.

Нордхаус, А. Тейт, К. Шоуп, З. Хоувел, Р. Берджес, С. Ніколас, Дж. Біклі, Ф. Берем, А. Хелгесон та інші. Серед українських науковців це: Крисоватий А. І., Кошук Т. В., Мельник В. М., Єфименко Т. І., Олейнікова Л. Г., Соколовська А. М., Юшко С. В. і багато інших. Вищеперелічені науковці у своїх працях досліджують загальні питання підвищення управління державними фінансами, а також конкретні проблеми функціонування ПДВ, його фіскальної ефективності та прогнозування надходжень до державного бюджету. Разом із тим актуальним залишається проведення наукових досліджень у частині розвитку методології прогнозування ПДВ.

Метою даної статті є аналіз базових факторів, урахування яких є необхідним для ефективного середньострокового прогнозу надходжень податку на додану вартість в Україні.

У нашій країні податок на додану вартість (далі – ПДВ) було запроваджено в 1992 р. Декретом Кабінету Міністрів України. У 1997 р. було ухвалено відповідний закон, втім, ухвалення зазначеного нормативно-правового акта не вирішило всіх наявних проблем і не усунуло суперечностей у сфері врегулювання справляння ПДВ. Зокрема, запровадження в Законі України «Про податок на додану вартість» податкового кредиту та відшкодування з бюджету протягом місяця суми перевищення податковим кредитом податкових зобов'язань платника створило напругу з касовим виконанням бюджету, призвело до того, що в окремі місяці сума, яку необхідно відшкодувати з бюджету, перевищувала суму надходжень від цього податку. З 2010 р. механізм справляння ПДВ регулюється нормами Податкового кодексу України, велика кількість положень якого стала нововведеннями для України.

Окремі невизначеності та численні зміни до нормативно-правових документів щодо ПДВ є основою конфліктів платників ПДВ і представників контролюючих органів, зокрема через високу вірогідність неправильної організації ведення звітної та облікової документації. База Єдиного державного реє-

стру судових рішень свідчить про наявність приблизно 500 справ, що зв'язані з оскарженням рішень-повідомлень про необхідність сплати ПДВ. Існує не менше 5 тисяч одиниць додаткової нормативно-правової та підзаконної документації, що стосується ПДВ.

ПДВ має достатньо високу фіскальну ефективність в Україні, підтверджуючи статус головного бюджетоформуючого податку. Так, обсяг надходжень ПДВ у 2002 р. становив 13,5 млрд грн, а у 2018 р. – 374,5 млрд грн, тобто збільшився у 27,7 разу протягом аналізованого періоду. Для порівняння, податок на прибуток підприємств (далі – ППП) у 2002 р. надійшов до бюджету в сумі 8,2 млрд грн, а у 2018 р. – 106,2 млрд грн, отже, надходження ППП впродовж 2002–2018 рр. збільшилися в 12,95 разу. ПДВ складає значну частину бюджетних ресурсів держави. Середнє значення його питомої ваги в доходах державного бюджету за 2002–2018 рр. становить 35,9%; середнє значення частки ПДВ у податкових надходженнях – 48,0%. Об'єктивно зрозуміло, що ПДВ для доходів України має вкрай важливе значення, адже, окрім його панівного статусу серед податкових надходжень, ПДВ є одним із найбільших джерел надходження коштів до державного бюджету.

При аналізі фіскальної ефективності ПДВ потрібно також враховувати те, що фактичні рівні динамічних рядів надходжень податку змінюються під впливом різноманітних чинників, відхиляючись від основної тенденції розвитку. Оцінка коливань може забезпечити можливість вносити корективи у складені прогнози та швидше реагувати на непередбачувані ситуації.

Зниження ставки ПДВ теоретично створює умови для зниження загального рівня цін, у тому числі на матеріальні ресурси та основні фонди, наслідком чого могло б стати підвищення конкурентоспроможності продукції, зниження валових витрат, економія на оборотних коштах. Такий ефект, однак, не є обов'язковим. Зокрема, в Україні заходи, спрямовані на зниження тягара непрямих податків, досі не супроводжувалися зниженням цін.

Відсутність такого зниження означає, що зміни в податковій політиці в короткостроковому періоді прямо не позначаються на макроекономічній ситуації в країні. Щодо макроекономічного ефекту від зниження податку, то він зводиться до отримання додаткових прибутків, величина яких залежить від того, якою мірою податок було перекладено на споживачів. Своєю чергою, збільшення прибутків створює умови для нагромадження та міжгалузевого переливання ресурсів, а також для розширення обсягів виробництва (на основі капіталізації частини прибутків) у галузях з ненасиченим попитом.

Додаткові доходи від зниження ставки ПДВ за незмінної ціни підприємства отримають лише за умов стабільної собівартості їх продукції. У разі її

зростання, передусім під впливом підвищення цін на ресурси (як це мало місце в Україні в багатьох галузях економіки), зниження ставки податку в короткостроковому періоді взагалі не дасть ніякого макроекономічного ефекту.

Слід зауважити, що зниження податкових ставок можуть мати негативні наслідки для підприємців (платників ПДВ) та економіки загалом. Зокрема, соціально-економічний стан, макроекономічні показники, рівень інфляції, рівень споживання можуть зумовити зворотний ефект від зниження податкових ставок.

Ще одним фактором є залежність від стратегії фірми на ринку та напрямів використання прибутків, що зростають. Необхідно враховувати те, що в умовах високого ступеня тінізації економіки багатьом фірмам властива поведінка, орієнтована не на перспективу, а на досягнення миттєвих цілей будь-якою ціною. Ступінь монополізації ринків є ще одним критерієм, який потрібно брати до уваги.

Прогнозування та планування доходів бюджету, у т. ч. ПДВ, лежить у площині середньострокового бюджетного прогнозування та планування. Сьогодні виділяють декілька методологічних підходів до класифікації методів прогнозування податкових надходжень.

Одні, зокрема, гуртуються на економічних засадах визначення закономірностей механізму справляння податків, у т. ч. і ПДВ. Сюди можна віднести метод ефективної ставки; метод репрезентативної податкової системи; метод макроекономічних показників; макроекономічний інтегрований метод; метод міжгалузевого балансу; якісні методи [10].

Інші гуртуються на методах економіко-математичного моделювання в розробленні прогнозів: аналітичні методи динамічних рядів; казуальні методи; балансові методи тощо. Слід наголосити, що вищезазначені методи прогнозування є взаємодоповнюючими та, як правило, використовуються разом.

Розуміння природи макрофінансових ризиків та їхнього впливу на обсяги доходів бюджету є визначальним при здійсненні середньострокового прогнозування ПДВ. Під час оцінки ризиків доходів бюджетів також необхідно враховувати фактори, внаслідок яких вони виникають, які поділяються на зовнішні та внутрішні.

До *зовнішніх факторів* виникнення ризиків доходів бюджету належать: рівень внутрішнього кінцевого споживання; рівень оплати праці; прибутковість підприємства; зміни в зовнішньоекономічній кон'юктурі; невиконання державних цільових програм; зміни цін на товари та послуги; зміни процентних ставок; нестабільність національної валюти.

До *внутрішніх факторів* виникнення ризиків доходів бюджету належать: зміни податкового навантаження; зміни податкової бази; рівень податкової заборгованості; ризики адміністрування податків;

зростання умовних зобов'язань; нормативно-правові та інституційні зміни в бюджетно-податковій сфері.

Потрібно послуговуватися п. 3 ст. 32 Бюджетного кодексу України, де зазначено, що з метою ефективного управління фіскальними ризиками відповідні суб'єкти (центральні та місцеві органи виконавчої влади, фонди загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, фінансові установи, суб'єкти господарювання державного сектора економіки та господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відсотків):

1) надають інформацію на запити Міністерства фінансів України;

2) надають Міністерству фінансів України пропозиції щодо вжиття заходів, які можуть зменшити вплив фіскальних ризиків на показники державного бюджету;

3) вживають заходів, спрямованих на запобігання виникненню фіскальних ризиків та на мінімізацію їх впливу на показники державного бюджету;

4) інформують Міністерство фінансів України про виявлені ними фіскальні ризики та надають пропозиції щодо заходів з їх мінімізації;

5) беруть участь у підготовці інформації про фіскальні ризики (включаючи умовні зобов'язання та квазіфіскальні операції) та їх вплив на показники державного бюджету в плановому бюджетному періоді;

6) беруть участь у роботі робочих груп, комісій, у зустрічах з питань управління фіскальними ризиками [1; 3].

Ураховання всіх аспектів, які було зазначено вище, дозволить забезпечити побудову ефективного середньострокового прогнозу надходжень податку на додану вартість в Україні. Підсумо-

вуючи викладене, можна стверджувати, що механізм середньострокового прогнозування ПДВ має складатися з таких етапів (рис. 1), що має бути складовою ризикоорієнтованої системи бюджетного прогнозування загалом.

Підвищення ефективності методології середньострокового прогнозування ПДВ, на нашу думку, має забезпечуватися через дотримання прозорості взаємодії між платниками податків та органами державного управління. Зокрема, необхідно мінімізувати вплив людського фактора, що буде забезпечуватися через засоби інформаційно-технічного забезпечення із застосуванням системного підходу та ризикоорієнтованого середньострокового прогнозування ПДВ. Своєю чергою, достовірний прогноз ПДВ, як одного із головних бюджетоутворюючих податків, стане в основі середньострокового бюджетного прогнозування.

Важливою складовою середньострокового прогнозування ПДВ є оцінка макрофінансових ризиків та побудова ризикоорієнтованої системи середньострокового прогнозування доходів бюджету. Слід зазначити, що оскільки податкова система є фрагментом цілісної інституційної композиції суспільства та розвивається в тісному взаємозв'язку з багатьма іншими її блоками, аналіз інституційних умов справляння податків потрібно проводити з урахуванням загального впливу системи економічних взаємовідносин, податкової та митно-тарифної політики, обсягу тіньової економіки, інших економічних факторів [4].

В умовах нестабільної економічної та політичної ситуації в процесі реалізації конкретних кроків податкової реформи варто брати до уваги, що теоретично «хороша» податкова система та заходи податкового адміністрування, якщо вони несумісні або не відповідають іншим компонентам інституційної

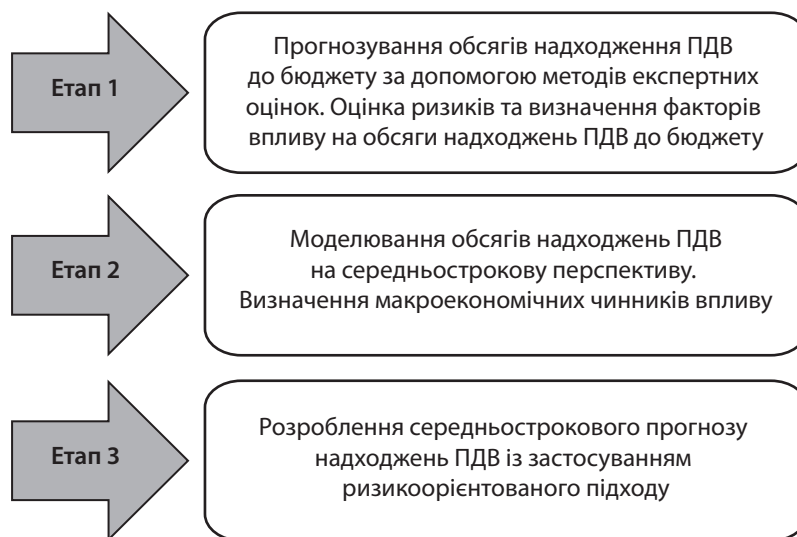

Рис. 1. Етапи середньострокового прогнозування ПДВ

Джерело: авторська розробка.

структури, можуть виявитися деструктивними елементами економіки. Як умови справляння податків, окреслені основним податковим законодавством формують загальні умови економічної діяльності, так само зміна базового середовища веде до зміни умов оподаткування, що приводить до виникнення нових формальних і неформальних правил, нових форм взаємодії економічних агентів.

Виразним прикладом деструктивного впливу податків, несумісних з іншими елементами інституційної структури, може бути ПДВ. Це податок, який вважається найбільш розвинутим у групі податків на споживання й ефективно використовується в багатьох європейських країнах. В Україні імплементація цього податку відбувалася досить болісно, супроводжуючись досить високими транзакційними витратами з боку як держави, так і платників податків, а суперечки з приводу того, чи відповідає він завданням економічного розвитку та умовам вітчизняного розвитку, тривають досі. Можна сказати, що цей вид оподаткування уже пройшов певний етап «підлаштування» як елемент загальної інституціональної конструкції суспільства, але, на жаль, це відбувалося переважно шляхом його «відшліфовування» як інструменту фіктивних операцій і вбудовування в систему тіньової економіки [5; 6].

Слід відзначити, що сьогодні уряд України активно працює в напрямку розбудови середньострокового бюджетного прогнозування та планування, а також удосконалення механізму функціонування ПДВ. Основною метою урядовців є підвищення фіскальної ефективності ПДВ, що забезпечить стабільність податкових надходжень.

Разом із цим у суспільстві активно дискутується питання зниження ставок ПДВ. Відзначимо, що зниження ставки ПДВ теоретично створює умови для зниження загального рівня цін, у тому числі на матеріальні ресурси та основні фонди, наслідком чого могло б стати підвищення конкурентоспроможності продукції, зниження валових витрат, економія на оборотних коштах. Втім, такий ефект не є обов'язковим. Зокрема, в Україні заходи, спрямовані на зниження тягаря непрямих податків, досі не супроводжувалися зниженням цін. Відсутність такого зниження означає, що зміни в податковій політиці в короткостроковому періоді не позначаються на макроекономічній ситуації в країні.

Реальні наслідки зниження податкових ставок для суб'єктів господарювання та економіки в цілому залежать від:

- ✦ макроекономічної ситуації в країні (рівня інфляції, стану платіжної системи, рівня сукупного попиту тощо), яка може як звести нанівець результати зниження податкових ставок, так і посилити їх вплив на економічну поведінку платників;

- ✦ стратегії фірми на ринку та напрямів використання прибутків, що зростають; в умовах високого ступеня тінізації економіки багатьом фірмам властива поведінка, орієнтована не на перспективу, а на досягнення миттєвих цілей будь-якою ціною; від ступеня монополізації ринків [2; 8; 9].

Слід зауважити, що важливою складовою підвищення ефективності ПДВ в Україні є забезпечення функціонування системи податкового контролю, у рамках якої слід проводити:

- ✦ вибіркові перевірки порядку обліку податкових накладних;
- ✦ перехресні перевірки підприємств продавців і покупців для перевірки відповідності накладних;
- ✦ комплексні перевірки підприємств, щодо яких виникає підозра у виписці фіктивних накладних;
- ✦ перевірки підприємств, звільнених від сплати ПДВ.

Аналітики відзначають, що в процесі стягнення ПДВ відбувається значна мінімізація податкових платежів, передусім це [7]:

- ✦ ухилення від оподаткування та приховування доходів від реалізації, що призводить до мінімізації сплати ПДВ, зокрема через наведення в податковій декларації недостовірних даних про ціни товарів, заниження безготівкових розрахунків, операції з використанням рахунків пов'язаних фірм тощо;
- ✦ незаконне відшкодування ПДВ через застосування підроблених документів, серед яких нетиповий експорт, тіньові схеми із давальницькою сировиною тощо;
- ✦ махінації у процесі здійснення експортно-імпорتنних операцій; тощо.

Важливою складовою підвищення ефективності ПДВ в Україні є забезпечення функціонування системи податкового контролю, в рамках якої слід проводити: вибіркові перевірки порядку обліку податкових накладних, перехресні перевірки підприємств продавців і покупців для перевірки відповідності накладних; комплексні перевірки підприємств, щодо яких виникає підозра у виписці фіктивних накладних; перевірки підприємств, звільнених від сплати ПДВ. Основною передумовою є забезпечення ефективного контролю за операціями між окремими суб'єктами економічних відносин у процесі здійснення господарської діяльності.

ВИСНОВКИ

У підсумку зазначимо, що розбудова ефективної системи середньострокового прогнозування ПДВ передбачає застосування ризикоорієнтованого підходу, який, передусім полягає у виявленні ризиків

мінімізації податкових надходжень та має забезпечувати хеджування виявлених ризиків недоотримання доходів бюджету. Зауважимо, що в основі ризикорієнтованої системи середньострокового прогнозування ПДВ має бути: мінімізація ризиків недоотримання доходів бюджету за рахунок ПДВ; підвищення ефективності фінансового моніторингу, що полягає у викритті схем ухиляння від оподаткування; удосконалення функціонування, передусім адміністрування ПДВ, що забезпечить прозорість процесу стягнення податку до бюджету.

Підвищення ефективності прогнозування та планування ПДВ має забезпечуватися через розроблення реалістичних макроекономічних прогнозів; застосування сучасних комп'ютерних методів прогнозування та планування ПДВ і гармонізацію вітчизняного законодавства з нормативно-правовими актами ЄС. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Закон України «Про податок на додану вартість» від 03.04.1997 р. №168/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168/97-вр>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Податок на додану вартість в Україні : навч. посіб. / за ред. Ф. О. Ярошенко. Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2004. 396 с.
5. Самюельсон П. Э., Нордхаус В. Д. Экономика. 18-е изд. / пер. с англ. М. : ИД «Вильямс», 2007. 1360 с.
6. Сидоренко Р. В. Визначення сутності податку на додану вартість та перспективи його розвитку. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2014. Вип. 11. Ч. 1. С. 234–240.
7. Сотніченко О. А. Необхідність реформування ПДВ у контексті Податкового кодексу України. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2012. Вип. 1. С. 113–120.

8. Messere K. C. *Tax Policy in OECD Countries: Choices and Conflicts*. Amsterdam : IBFD Publications BV, 1993. 510 p.
9. Tait A. A. *Value Added Tax: International Practice and Problems*. Washington D. C. : International Monetary Fund, 1988. 450 p.
10. Zee H. H. *Value Added Tax* // In : *Tax Policy* / Parthasarathy S. (ed.). Washington D. C. : International Monetary Fund, 1995.

REFERENCES

- [Legal Act of Ukraine] (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168/97-вр>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- Messere, K. C. *Tax Policy in OECD Countries: Choices and Conflicts*. Amsterdam: IBFD Publications BV, 1993.
- Podatok na dodanu vartist v Ukraini* [Value Added Tax in Ukraine]. Irpin: Natsionalna akademiia DPS Ukrainy, 2004.
- Samyuelson, P. E., and Nordkhaus, V. D. *Ekonomika* [Economics]. Moscow: ID «Vilyams», 2007.
- Sotnichenko, O. A. "Neobkhdnist reformuvannia PDV u konteksti Podatkovoho kodeksu Ukrainy" [The Need to Reform VAT in the Context of the Tax Code of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo)*, no. 1 (2012): 113-120.
- Sydorenko, R. V. "Vyznachennia sutnosti podatku na dodanu vartist ta perspektyvy yoho rozvytku" [Determining the Nature of Value Added tax and its Prospects]. *Ekonomichni nauky. Seriiia «Oblik i finansy»*, vol. 1, no. 11 (2014): 234-240.
- Tait, A. A. *Value Added Tax: International Practice and Problems*. Washington D. C. : International Monetary Fund, 1988.
- Zee, H. H. "Value Added Tax". In *Tax Policy* // Parthasarathy S. (ed.). Washington D. C. : International Monetary Fund, 1995.